

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА РАДА

_____ сесія VII скликання

Р І Ш Е Н Н Я П Р О Е К Т №

_____ м. Ужгород

Про Програму охорони навколишнього природного середовища міста Ужгород на 2016-2017 роки

Відповідно до пункту 22 частини 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про благоустрій населених пунктів» та наказу Міністерства економіки України від 04.12.2006 року № 367 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання»,

міська рада ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму охорони навколишнього природного середовища міста Ужгород на 2016-2017 роки згідно з додатком 1.
2. Виконавцем Програми та розпорядником коштів визначити департамент міського господарства.
3. Фінансовому управлінню (Гах Л.М.) здійснювати фінансування заходів Програми в межах коштів, затверджених бюджетом міста на відповідний рік.
4. Вважати таким, що втратило чинність рішення сесії міської ради 09.12.2011 року № 325 зі змінами та доповненнями.
5. Контроль за виконанням рішення покласти на заступника міського голови Габора О. М.

Міський голова

Б. Андріїв

ПРОГРАМА
охорони навколишнього природного середовища міста Ужгород
на 2016-2017 роки

Місто Ужгород розташоване на висоті приблизно 120 м в передгір'ях Карпат на річці Уж . Територія міста становить 41,56 км². Протяжність міста з півночі на південь – 12 км, зі сходу на захід – 5 км . Найвища точка Ужгорода – гора Велика Дайбовецька – 224 м. Площа зелених масивів і насаджень складає 1574 га, крім цього, Ужгород з усіх боків оточений лісами. Клімат помірно континентальний, з теплим літом і м'якою зимою.

1. ПАСПОРТ ПРОГРАМИ

1.	Ініціатор розроблення програми	Департамент міського господарства
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення програми	Наказ Міністерства економіки України від 04.12.2006 року №367 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання»
3.	Розробник програми	Департамент міського господарства
4.	Відповідальний виконавець програми	Департамент міського господарства, управління капітального будівництва
5.	Учасники програми	Комунальні підприємства міста та інші суб'єкти господарювання
6.	Термін реалізації програми	До 2017 року
7.	Етапи виконання програми	I-ий – 2016 рік, II-ий – 2017 рік
8.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні програми (для комплексних програм)	Міцевий, обласний та державний бюджети
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, всього,	відповідно до додатку до Програми
	у тому числі:	
9.1.	– міський фонд – інші джерела (обласний, державний фонди, інвестиції, гранди)	відповідно до додатку до Програми
10.	Очікувані результати виконання Програми: – зменшення кількості відходів для захоронення (розміщення) на міському полігоні твердих побутових відходів внаслідок запровадження системи роздільного збирання ТПВ, придбання спецобладнання (компактора), будівництво	

	сміттєпереробного та сортувального заводів; –збереження, відновлення та утримання зелених насаджень в межах об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення; –організація територій об'єктів природно- заповідного фонду місцевого значення; –попередження забруднення поверхневих та підземних вод внаслідок покращення роботи міських очисних споруд, реконструкції (ремонт) існуючих каналізаційних насосних станцій; –підтримання сприятливого гідрологічного режиму р. Уж	
11.	Термін звітності	щорічно

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

2.1 Обґрунтування необхідності розробки Програми

З початку розвитку цивілізації люди пристосовували природу до своїх потреб і створювали необхідний „життєвий простір”. У своїх діях щодо природи людина керується антропоцентричним принципом, тобто підкорення людині усього, що є у природі для задоволення зростаючих потреб за рахунок природного ресурсного потенціалу.

Виснаження природних ресурсів, забруднення компонентів довкілля, загроза руйнування і знищення природних екосистем обумовили нову форму взаємодії суспільства і природи, яка має назву «охорона навколишнього природного середовища».

Руйнування біосфери наближається до критичної межі. Ще у 30-40-х роках ХХ століття біосфера була середовищем життєдіяльності людини, але вже у 70-х роках вона стала “навколишнім середовищем”. За сучасних форм виробничо-господарської діяльності для збереження природного середовища і забезпечення екологічної безпеки необхідно витратити значні кошти. Більшість розвинутих країн витрачає на охорону навколишнього природного середовища, підтримання і стабілізацію екологічної ситуації 2-3 % валового національного продукту, а для її покращення необхідно витратити як мінімум 5 %. В Україні цей показник не перевищує 0,3 %.

Вичерпання природних ресурсів, недостатня кількість питної води, забруднення повітря, поверхневих і підземних вод, ґрунтів, зниження біотичного різноманіття є основними обмежуючими факторами сталого соціально-економічного розвитку і безпеки життєдіяльності людей.

На території міста Ужгород розміщено декілька об'єктів виробничо-господарської діяльності, негативний вплив яких в незначній мірі погіршує стан довкілля і умови життєдіяльності населення. Виробничо-господарська діяльність повинна базуватись на принципах:

- екологічно чистого виробництва, яке характеризується відсутністю або незначним впливом на навколишнє природне середовище;
- впровадження технологій, які забезпечують економію енергетичних і матеріальних ресурсів, утилізацію і повторне (циклічне) використання відходів;

– систематичного контролю за станом і якістю навколишнього природного середовища.

Екологічна політика міста Ужгород формується, виходячи із закріплених у Конституції України та Законах України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», прав людини на екологічно безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище.

Пріоритетами екологічної політики є:

- обов'язкове врахування екологічних вимог і обмежень (екологічний імператив) при прийнятті рішень щодо розвитку видів виробничо-господарської діяльності та забудови території;

- проведення екологічного аудиту, розроблення екологічних паспортів підприємств;

- зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище;

- безпечне для навколишнього середовища та населення поводження з промисловими і побутовими відходами (в т.ч. сортування та вторинна переробка твердих побутових відходів);

- захист території від підтоплення паводковими водами, попередження руйнування берегів рік;

- збереження і відновлення природного середовища;

- формування екологічно безпечних умов для життя і здоров'я людей.

Інструментом реалізації екологічної політики стане Програма охорони навколишнього природного середовища міста Ужгород на період до 2017 року (далі – Програма). Програма реалізує системний підхід до формування та реалізації екологічної політики, як складової сталого (збалансованого) розвитку з урахуванням характерних для міста соціально-економічних умов та екологічних проблем.

2.2 Нормативно-правова база для розроблення Програми

Програма розроблена з урахуванням вимог Конституції України, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про благоустрій населених пунктів», «Про охорону атмосферного повітря», «Про рослинний світ», «Про охорону земель», «Про відходи», «Про природно-заповідний фонд», Земельного кодексу України, Водного Кодексу України, «Програмі поводження з твердими побутовими відходами в Закарпатській області» та інших нормативно-правових актів.

2.3 Мета програми

Зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє середовище, безпечне поводження з промисловими і побутовими відходами, збереження і відновлення біотичного різноманіття, формування безпечних умов життєдіяльності людей, забезпечення екологічної безпеки, відновлення та

створення територій природно-заповідного фонду, визначення охоронних територій та інше.

Виконання передбачених Програмою природоохоронних заходів можливе лише за умови сприяння їх реалізації з боку органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій, громадських організацій та населення міста.

3. СУЧАСНИЙ СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ТЕРИТОРІЇ МІСТА УЖГОРОД

3.1 Стан атмосферного повітря

3.1.1 Викиди забруднюючих речовин в атмосферу

Спостереження за станом забруднення атмосферного повітря в місті Ужгороді проводиться на 2^х стаціонарних базових постах, розташованих: ПСЗ-1 – пр. Свободи, 2, ПСЗ-2 – вул. Паризької Комуни, 2. Основні речовини, що визначаються – пил, диоксид сірки, диоксид азоту та оксид вуглецю (чадний газ); специфічні забруднюючі речовини – формальдегід, оксид азоту, бенз/а/пірен, сірчана кислота та розчинні сульфати, 8 важких металів (залізо, кадмій, марганець, мідь, нікель, свинець, хром, цинк). З метою проведення моніторингу атмосферного повітря щодо вмісту забруднюючих речовин, передбачається щорічний відбір 10688 проб.

Аналіз відібраних проб проводиться в лабораторії спостережень за забрудненням атмосферного повітря (ЛСЗА) Закарпатського ЦГМ та ЛСЗА ЦГО м. Київ (важкі метали) і м. Донецьк (бенз/а/пірен).

Крім того, ЛСЗА забезпечує контроль за радіоактивним забрудненням атмосферного повітря міста Ужгород. ЛСЗА пройшла атестацію на право проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду при контролі стану навколишнього природного середовища в вересні 2011 року. Одержано свідоцтво про атестацію № РВ-0038-11 від 02.09.2011 року.

З метою реалізації природоохоронного заходу програми «Впровадження системи контролю за забрудненням атмосферного повітря в м. Ужгороді обласної Програми моніторингу довкілля», проводиться відбір проб атмосферного повітря на вміст забруднюючих речовин маршрутним способом.

Забруднення атмосферного повітря виникає через значну кількість одиниць транспортних засобів, зменшену провітрюваність міста та територіальне розташування міста.

Забруднення атмосферного повітря діоксидом сірки, оксидами азоту і вуглецю та іншими речовинами негативно впливає на здоров'я людини. Зростає загальна захворюваність населення, яка обумовлена ураженням окремих органів і систем організму – легеневої (пневмонія, бронхіальна астма), серцево-судинної (гіпертонія, інфаркт). Хвороби шлунку, органів травлення також пов'язані з рівнем забруднення атмосферного повітря.

Основними забруднювачами атмосферного повітря на території міста Ужгород є промислові підприємства, підприємства теплопостачання та автотранспорт.

3.1.2 Загальна характеристика забруднення атмосферного повітря м. Ужгорода

Програмою моніторингу передбачено визначення разових та середньодобових (середньомісячних, середньорічних) концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста, порівняння їх із гранично допустимою разовою (ГДК_{м.р.}) чи середньодобовою (ГДК_{с.д.}) концентрацією, розрахунок повторюваності перевищення гранично допустимої концентрації забруднюючих речовин, розрахунок комплексного індекса забруднення атмосферного повітря пріоритетними забруднювачами та тенденції зміни забруднення протягом п'яти останніх років спостережень.

Багаторічні спостереження за забрудненням атмосферного повітря міста показують, що найбільший вклад у забруднення атмосферного повітря Ужгорода вносять формальдегід, диоксид азоту, оксид вуглецю, оксид азоту та пил.

Таблиця 1. Зміна середньої концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Ужгород протягом 2011 – 2015 років

Забруднююча речовина	Концентрація в кратності ГДК _{с.д.}			
	2011 р.	2013 р.	2014 р.	9 міс. 2015 р.
Формальдегід	4,0	3,0	3,7	6,7
Диоксид азоту	1,3	1,3	1,5	1,5
Оксид вуглецю	1,0	1,0	1,0	1,0
Оксид азоту	0,5	0,7	0,7	0,7
Пил	0,7	0,5	0,3	0,6
Диоксид сірки	0,1	0,1	0,1	0,1
Розчинні сульфати	0,1	0,1	0,1	0,1
Бенз/а/пірен	1,0	0,6	0,6	0,7

Рівень забруднення атмосферного повітря міста характеризується комплексним індексом забруднення атмосфери (КІЗА), що є сумою індексів забруднення атмосферного повітря окремими забруднюючими речовинами. Для порівняння рівня забруднення атмосферного повітря в різних містах використовується КІЗА₅ – комплексний індекс забруднення атмосферного повітря п'ятьма найбільшими забруднювачами.

Індекс забруднення атмосферного повітря окремою домішкою розраховується за формулою: $I_i = (q_i / \text{ГДК}_{\text{сер.-доб.}})^{C_i}$, де i - домішка, q_i - середньомісячна концентрація домішки, $\text{ГДК}_{\text{сер.-доб.}}$ - середньодобова гранично допустима концентрація, C_i - константа, що враховує ступінь небезпечності речовини, i приймає значення 1,7; 1,3; 1,0 та 0,9 для речовин 1; 2; 3 та 4 класів небезпеки, що дозволяє порівняти ступінь шкідливості речовини із шкідливістю диоксиду сірки. Таким чином, наскільки вищий індекс забруднення атмосферного повітря окремо взятою забруднюючою речовиною, тим більший негативний вплив на довкілля вона справляє.

Індекс забруднення атмосферного повітря міста Ужгород п'ятьма пріоритетними забруднюючими речовинами у 2014 році склав 9,18 (22-ге місце

по забрудненню із 53 міст України). В таблиці 2 приводяться індекси забруднення атмосферного повітря міста Ужгород окремими забруднюючими речовинами та КІЗА₅ за 2012 – 2014 роки.

Таблиця 2. Комплексний індекс забруднення атмосферного повітря міста Ужгород в 2012 – 2014 роках

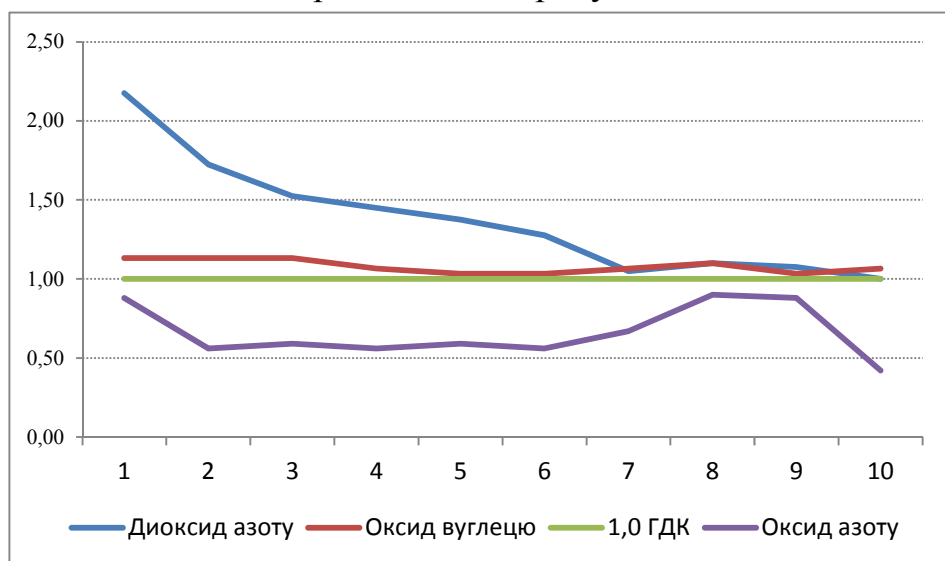
Забруднююча речовина	Індекс забруднення атмосферного повітря		
	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Формальдегід	5,93	3,97	5,64
Диоксид азоту	1,15	1,33	1,44
Оксид вуглецю	0,93	1,07	1,05
Оксид азоту	0,55	0,59	0,67
Пил	0,64	0,56	0,38
КІЗА ₅ по Ужгороду	9,20	7,52	9,18
КІЗА ₅ середній показник по Україні	9,2	8,1	8,2

Аналіз матеріалів спостережень показує, що найбільшим забруднювачем є формальдегід. Середня концентрація формальдегіду в атмосферному повітрі є вищою в літні місяці та нижчою в зимові.

Основне джерело забруднення атмосферного повітря – автотранспорт, викиди якого складають, за даними «Екологічного паспорта Закарпатської області» 2013 року, 74,4 % загальної кількості викидів. Як повідомляє Головне управління статистики Закарпатської області, 71,9% загальної кількості автомобілів працюють на бензині; більше половини автотранспорту знаходиться в експлуатації більше 10 років.

Забруднення диоксидом азоту є також вищим ГДК_{с.д.}. Середня концентрація диоксиду азоту в першому півріччі поточного року склала 0,06 мг/м³ (або 1,5 ГДК_{с.д.}). Забруднення диоксидом азоту зростає в зимовий період і знижується в літній (мал. 2).

Мал. 2. Зміна середньомісячної концентрації (в кратності ГДК_{с.д.}) диоксиду азоту, оксиду азоту та оксиду вуглецю в атмосферному повітрі міста Ужгород протягом 2014 року

Забруднення оксидом вуглецю (II) також перевищує середньодобову гранично допустиму концентрацію.

Забруднення пилом, оксидом азоту, діоксидом сірки, розчинними сульфатами та важкими металами не перевищує ГДК_{с.д.}.

Максимальні разові концентрації забруднюючих речовин, що спостерігались в атмосферному повітрі міста протягом 2012 - 2015 років, виражені в кратності гранично допустимій максимальній разовій концентрації, приводимо в таблиці 3.

Таблиця 3. Максимальні концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Ужгород в 2012 – 2015 роках

Забруднююча речовина	Максимальна концентрація в кратності ГДК _{м.р.}			
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	9 міс. 2015 р.
Формальдегід	3,1	4,8	2,3	4,1
Діоксид азоту	0,7	1,1	1,9	2,9
Оксид вуглецю	1,6	1,6	1,2	1,0
Оксид азоту	0,7	0,3	0,4	0,7
Пил	1,8	1,2	0,8	0,9
Діоксид сірки	0,14	0,04	0,02	0,11
Розчинні сульфати	0,3	0,2	0,1	0,1
Бенз/а/пірен	2,8	1,6	1,6	1,3

В таблиці 4 приводиться повторюваність перевищення максимальної разової гранично допустимої концентрації забруднюючих речовин протягом 2012 - 2015 років, виражена у відсотках до загальної кількості відібраних проб.

Таблиця 4. Повторюваність перевищення максимальної разової гранично допустимої концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста Ужгород протягом 2012 – 2014 років

Забруднююча речовина	Повторюваність перевищення ГДК _{м.р.}		
	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Формальдегід	6,4	1,2	3,6
Діоксид азоту	2,8	6,6	0,2
Оксид вуглецю	0,1	0,4	0,1
Пил	0,2	0,1	0,0
Оксид азоту	0,0	0,0	0,0
Діоксид сірки	0,0	0,0	0,0

Згідно проведених розрахунків, тенденція зміни забруднення атмосферного повітря за 2010 - 2014 роки має такий вигляд:

Спостерігається **збільшення** забруднення атмосферного повітря:

оксидом вуглецю	T= + 0,5000
свинцем	T= + 0,0050
діоксидом азоту	T= + 0,0030
оксидом азоту	T= + 0,0030
нікелем	T= + 0,0020

хромом	T= + 0,0010
кадмієм	T= + 0,0003

Спостерігається зменшення забруднення атмосферного повітря:

цинком	T= - 0,0330
залізом	T= - 0,0240
пилом	T = - 0,0080
марганцем	T= - 0,0020
міддю	T= - 0,0010
формальдегідом	T = - 0,0010
диоксидом сірки	T = - 0,0004

Не змінився рівень забруднення:

розчинними сульфатами,	T= 0,0000
бенз/а/піреном	T= 0,0000

3.2 Водопостачання і водовідведення

3.2.1 Водопостачання

Водопостачання міста Ужгород впливає на стан водних ресурсів.

Водопостачання міста здійснюється з двох джерел, а саме: поверхневого – Древаційний канал, що перебуває на утриманні ВАТ ЕК «Закарпаттяобленерго» та підземного – 16 артезіанських свердловин на водозаборі у с. Минай. У загальному вигляді цей вплив полягає у заборі значних об'ємів води з річки Уж, через влаштування штучного каналу, обумовлює зменшення їх водності і недоотримання об'ємів санітарних пропусків води нижче водозаборів під час літньої та зимової межени (періоди найменших рівнів і витрат води у річці).

Характерною ознакою водокористування є зменшення обсягів забору і споживання води (таблиця 5,6) порівняно з 2010 роком забір води з поверхневих водних об'єктів для водопостачання у 2013 році зменшився відповідно з 5,1 млн. м³ до 4,3 млн. м³ (у 1,18 рази), з підземних джерел – з 5,5 млн. м³ до 4,7 млн. м³ (у 1,17 рази). Використання води зменшилось із 1,4 млн. м³ у 2010 році до 1,3 млн. м³ у 2013 році (у 2,2 рази).

Таблиця 5. Забір води із поверхневих водних об'єктів (над рискою) і підземних джерел (під рискою), млн. м³/рік

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	<u>5,1</u> 5,5	<u>5,0</u> 5,5	<u>4,4</u> 4,8	<u>4,3</u> 4,7	<u>4,3</u> 4,7	

Таблиця 6. Забір води на одну особу, м³/рік

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	120	119	104	100	100	

Кількість використаної води на виробничі потреби (власні потреби підприємства) зменшилась із 1,4 млн. м³ (2007 р.) до 1,3 млн. м³ у 2010 році (таблиця 7), на побутово-питні потреби (таблиця 8).

Таблиця 7. Кількість використаної води на виробничі потреби (промислове водоспоживання), млн. м³

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	

Таблиця 8. Використання води на побутово-питні (над ризикою) та виробничі (під ризикою) потреби, млн. м³/рік

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	4,78	4,88	4,59	4,64	4,64	
	1,36	1,22	1,1	0,96	0,96	

Фізична зношеність і аварійність водопровідних мереж (таблиця 9), дефіцит коштів для підтримання їх у належному стані та будівництва нових є причиною значних втрат води при її транспортуванні (таблиця 10).

Таблиця 9. Фізична зношеність і аварійність водопровідних мереж, %

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	43,6	44,0	45,2	50,2	55,7	

Таблиця 10. Втрати води при транспортуванні, млн. м³/рік

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	3,1	3,1	2,3	2,1	2,1	

Враховуючи різні економічні та соціальні фактори, водокористування в розрахунку на одного мешканця в протязі чотирьох років зменшилося на 2, 14 м³/рік, що складає близько 5 %

Якість питної води після водопідготовки за всіма показниками відповідає вимогам ДСанПІН № 383-96 «Вода питна. Гігієнічні вимоги до якості вод централізованого господарсько-питного водопостачання».

2.2.2 Водовідведення

Водовідведення – це повернення за допомогою каналізаційних мереж і очисних споруд зворотних (стічних) вод, які утворюються після використання води у виробничих процесах та використаних для господарсько-питних потреб, у природні водні об'єкти. Згідно «Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами», затверджених постановою КМУ № 465 від 25. 03. 1999 р., випускання (відвід) зворотних вод у водні об'єкти без очистки забороняється.

Забруднені стічні води, які утворюються на території м. Ужгорода очищаються на міських очисних спорудах. Для подачі стічних вод на очисні споруди збудована мережа каналізаційних колекторів та каналізаційних насосних станцій.

Більшість каналізаційних колекторів збудовані у 1920-1940 роках, знаходяться в аварійному стані і потребують заміни. Крім того, на території м. Ужгорода є неканалізовані вулиці. У зв'язку з цим, важливим завданням є реконструкція існуючих та будівництво нових каналізаційних мереж на каналізаційних насосних станціях.

Скид зворотних вод у водні об'єкти, млн. м³/рік

Назва населеного пункту	Роки					Примітка
	2010	2011	2012	2013	2014	
м. Ужгород	27,71	27,42	26,75	23,9	19,1	

Частка недостатньо очищених вод у 2012 році складала 30,0 % від загального об'єму відведених вод.

Міські очисні споруди потребують проведення заходів з їх реконструкції і модернізації, передбачених Програмою «Питна вода міста Ужгород на 2006-2020 роки».

3.3 Поводження з відходами

Поводження з відходами – одна із найбільш важливих екологічних проблем на території міста Ужгород та Закарпатської області в цілому. Відходи сфер виробництва і сфери споживання в залежності від фізичних, хімічних і біологічних характеристик всієї маси відходу або окремих його інгредієнтів поділяються на чотири класи небезпеки: I-й клас – речовини (відходи) надзвичайно небезпечні; II-й клас – речовини (відходи) високо небезпечні; III-й клас – речовини (відходи) помірно небезпечні; IV-й клас – речовини (відходи) мало небезпечні.

3.3.1 Тверді побутові відходи

Поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) є надзвичайно важливою екологічною проблемою. На території міста Ужгород збирання ТПВ та санітарне очищення міста забезпечують 2 комунальні підприємства. На території міста обладнано 135 контейнерних майданчиків, на яких розміщено 465 од. контейнери для збирання ТПВ типу «ЄВРО» та 115 од. стандартних контейнери.

Щорічно утворюється близько 250 тис.м³ (130 тис. тонн) ТПВ, захоронення яких проводиться на міському полігоні твердих побутових відходів у с. Барвінок Ужгородського району. Площа полігону – 9,2 га. Роботи по захороненню ТПВ здійснює КАТП-072801. Експлуатація полігону проводиться з 1998 року.

По периметру полігон ТПВ частково огорожений металеву сіткою та відвідною канавою, яка через відсутність належного фінансування не виконує свою функцію, а саме: відводу поверхневих вод та фільтрату для подальшого вивезення на міські каналізаційні очисні споруди.

Складування ТПВ здійснювалось в картах першої черги з 1998 р. по 2002 р, з 2003 р. по 2006 р. - в картах другої, з 2006 р. по 2011 - третьої.

З 1998 р. по 2011 р. на міському полігоні твердих побутових відходів захоронено близько 2,5 млн. м³ відходів, що складає близько 67% від загального розрахункового обсягу. На даний час проводиться влаштування четвертої черги полігону, що дасть можливість здійснювати захоронення твердих побутових відходів протягом 2-3-ох років.

До недоліків у сфері поводження з ТПВ відносяться: відсутня «Схема санітарного очищення міста» та система роздільного збирання ТПВ, недостатня кількість контейнерів та машин для перевезення, складування та планування ТПВ.

Пріоритетом у поводженні з відходами має стати діяльність, спрямована на зменшення утворення відходів, роздільне збирання твердих побутових відходів і залучення відходів у процеси виробництва, як ресурсів сировини та енергії. Важливим завданням є будівництво заводу по сортуванню і переробці ТПВ.

3.4 Стан зелених насаджень

Загальна площа зелених насаджень на території м. Ужгорода – 845 га.

Догляд за 50 га зелених насаджень (парки і сквери – 21,3 га, вуличні насадження – 28,7 га) здійснює КПЗГ «Агромікс», за насадженнями парків культури і відпочинку Боздоський та Підзамковий – дирекція парку.

Серед об'єктів зеленого господарства міста, 13 мають статус заповідних (визнано рішеннями Закарпатського обласного виконавчого комітету від 18.11.1969 року № 414, 25.07.1972 року № 243, 23.10.1984 року № 253).

Загальний стан зелених насаджень – задовільний.

Недоліки: знесення зелених насаджень при забудові; видалення і невідновлення дерев уздовж доріг; відсутність «Плану озеленення і створення нових зелених насаджень на території міста Ужгород».

Значну проблему на території міста створюють пристиглі та аварійні швидкоростучі дерева (верби, тополі, клени ясенелисті, айланти та інші), що було висаджено під час забудови міста у 60-70-х рр.

3.5 Утримання прибережно-захисної смуги р. Уж

На теперішній час утримання прибережно-захисної смуги р. Уж виконується в неповному обсязі у зв'язку з недостатнім фінансуванням зазначених робіт. Беручи до уваги той факт, що неналежне утримання смуги призводить до порушення гідрологічного режиму річки під час осінніх та

весняних повеней, розчищення від порослевих дерев чагарників та небажаної рослинності є нагальним питанням, що потребує вирішення.

4. Основні екологічні проблеми на території міста Ужгород

На основі аналізу стану компонентів навколишнього середовища визначено основні екологічні проблеми:

- забруднення атмосферного повітря стаціонарними і пересувними джерелами;
- забруднення поверхневих і підземних вод;
- забруднення і засмічення навколишнього середовища побутовими відходами;
- збіднення біорізноманіття;
- недостатній рівень екологічної освіти та інформування населення.

5. Стратегія вирішення екологічних проблем

Проблема: Забруднення атмосферного повітря викидами транспортних засобів (пересувні джерела).

Ціль: Зниження забруднення атмосферного повітря нижче рівнів ГДК.

Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити:

- оснащення автомобілів системами і пристроями (каталітична нейтралізація, системи уловлювання парів пального та ін.) для зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- удосконалення дорожнього покриття;
- розроблення раціональної схеми організації руху транспортних засобів у місті;
- проведення моніторингу стану атмосферного повітря;
- організацію транзиту автотранспорту поза межами міста завдяки завершенню будівництва кільцевої магістральної дороги від Словацького кордону до вул. Минайської.

Проблема: Забруднення атмосфери стаціонарними джерелами (промислові об'єкти).

Ціль: Зниження забруднення атмосферного повітря до рівнів ГДК на межі санітарно-захисної зони.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- забезпечити здійснення повітроохоронних заходів на підприємствах-забруднювачах атмосферного повітря.

Проблема: Забруднення поверхневих і підземних вод.

Ціль: Зменшення скидання недостатньо-очищених і неочищених стічних вод.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- розширити та реконструювати міські очисні споруди, вирішити питання зменшення накопичення відходів (мулу) на мулових картах шляхом запровадження виробництва біогазу;
- провести реконструкцію (ремонт) існуючих і будівництво нових каналізаційних мереж;

- забезпечити безпечне перевезення фільтрату з полігону ТПВ на міські очисні споруди;

- розмежування дощового колектора та господарсько-фекальної каналізації на території міста, будівництво нових КНС.

Проблема: *Забруднення і засмічення навколишнього середовища побутовими відходами.*

Ціль: Припинення несанкціонованого розміщення побутових відходів у навколишньому середовищі, забезпечення сортування (роздільного збирання) і переробки побутових відходів.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- розробити Схему санітарного очищення міста;

- впровадити роздільне збирання побутових відходів;

- забезпечити необхідну кількість контейнерних площадок і контейнерів;

- побудувати сміттєпереробний (сміттєсортувальний) завод.

Проблема: *Збіднення біорізноманіття.*

Ціль: Збереження наявних зелених насаджень. Розробити та втілити проекти озеленення міста.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- забезпечити збереження та догляд за існуючими зеленими насадженнями;

- створити нові зелені зони (парки, сквери та ін.), передбачити у генеральному плані м. Ужгорода збереження і розширення зелених зон;

- провести реконструкцію парків культури і відпочинку «Боздоський» та «Підзамковий», комплексний благоустрій скверів по вул. Гойди, Довженка, пл. Ш. Петефі, пл. Жупанатській, на розі вул. Грушевського–Заньковецької та Грушевського– 8-го Березня.

Проблема: *Утримання прибережно-захисної смуги р. Уж.*

Ціль: Покращення гідрологічного режиму річки Уж під час осінніх та весняних повеней.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- забезпечити виконання робіт з видалення порослевих дерев, чагарників та небажаної рослинності;

- провести розчищення русла р. Уж від напливів.

Проблема: *Недостатній рівень екологічної освіти та інформування населення.*

Ціль: Формування екологічної свідомості керівників підприємств і жителів міста, підвищення рівня їх обізнаності з питань охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки.

Для розв'язання проблеми необхідно:

- залучати населення міста до проведення суботників з прибирання міста та висадження зелених насаджень;

- впровадити систему інформування населення щодо охорони навколишнього середовища і проблем екологічної безпеки через теле- і радіопрोगрами, спеціальні випуски у газетах;

- забезпечити демонстрацію у навчальних закладах міста фільмів на екологічну тематику: «День Землі», «День довкілля» та ін.;

- сформувати банк ілюстративних та інформаційних матеріалів з питань екологічних проблем та їх вирішення на території міста Ужгород;
- забезпечити викладання у школах дисциплін з питань охорони навколишнього природного середовища та енергозбереження.

6. Механізм реалізації Програми

6.1 Нормативно-правове забезпечення

Нормативно-правове забезпечення реалізації Програми буде здійснюватись на основі чинної законодавчо-нормативної бази, а також нормативних документів місцевого рівня.

6.2 Організаційне забезпечення

Організаційне забезпечення реалізації Програми забезпечується за рахунок узгодження щорічних природоохоронних Планів установ та організацій з цілями, задачами та заходами Програми.

6.3 Фінансове забезпечення

Фінансування природоохоронних заходів, передбачених Програмою (згідно з додатком), буде здійснюватись за рахунок таких джерел:

- міський фонд
- інші джерела (обласний, державний фонд, інвестиції, гранди).

7. Контроль за виконанням Програми

Контроль виконання Програми здійснюється на основі індикаторів. Запроваджуються три категорії індикаторів:

- загальностатистичні індикатори;
- узагальнені показники природоохоронних ефектів від виконання заходів;
- дані щодо виконання заходів Програми.

До загальностатистичних індикаторів відносяться:

- викиди в атмосферу SO₂, NO_x, CO, пилу (всього, на 1 мешканця);
- перевищення ГДК основних забруднюючих речовин у повітрі;
- кількість неочищених стічних вод, що скидаються у водні об'єкти;
- перевищення ГДК основних забруднюючих речовин води у створах, де проводяться спостереження;

- кількість утворених відходів (промислових, побутових), їх переробка та утилізація;

- площа зелених насаджень, природно-заповідних територій і об'єктів.

До узагальнених показників природоохоронних ефектів від виконання заходів Програми відносяться такі індикатори:

- скорочення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря (SO₂, NO_x, CO, пил);
- зменшення кількості забруднених і недостатньо-очищених стічних вод;
- потужність (т/рік) установок з переробки відходів;

- збільшення потужності (м³/добу) нових або реконструйованих очисних споруд;
- зниження використання свіжої води на різні технологічні процеси (тис. м³/рік);
- динаміка зміни площ зелених насаджень та природно-заповідних територій і об'єктів.

Для контролю виконання окремих заходів Програми, визначених щорічними робочими планами, будуть використовуватись індикатори:

0 – захід не виконується;

1 – захід знаходиться у початковій стадії впровадження (частіше – стадія проектування);

2 – захід виконується;

3 – захід виконано.

Підприємства, на яких впроваджуються природоохоронні заходи Програми, подають звіти про їх виконання і забезпечують її публікацію у засобах масової інформації.

Секретар ради

А. Сушко

Необхідні обсяги фінансування Програми охорони навколишнього природного середовища міста Ужгород на 2016-2017 роки

Найменування робіт (заходу)	2016 рік			2017 рік		
	Міський фонд	Інші джерела	Всього	Міський фонд	Інші джерела	Всього
Показники затрат, тис. грн	200,00	0,00	200,00	1000,00	0,00	1000,00
Збереження об'єктів природно-заповідного фонду						
виготовлення проектів організації території об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
парк Підзамковий			0,00			0,00
сквер Лаудона (Альпінарій)			0,00			0,00
Партерний сквер			0,00			0,00
встановлення межових та інформаційних знаків об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
парк Підзамковий			0,00			0,00
парк Боздоський			0,00			0,00
Липова алея			0,00			0,00
сквер Лаудона (Альпінарій)			0,00			0,00
Партерний сквер			0,00			0,00
свердловина № 221 (бульв. Фединця)			0,00			0,00
Ясен Масарика			0,00			0,00
організація території природно-заповідного фонду	0,00	0,00	0,00	300,00	0,00	300,00
Партерний сквер			0,00	0,00		0,00
парк Підзамковий			0,00	0,00		0,00
сквер Лаудона (Альпінарій)			0,00			0,00
парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення "Боздоський"			0,00	300,00		300,00
Алея липи в межах наб. Незалежності			0,00			0,00
сквер Масарика			0,00			0,00

виготовлення проекту землеустрою щодо організації встановлення меж території парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення "Боздоський"							0,00			0,00
утримання зелених насаджень в межах об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення	80,00	0,00	80,00	250,00	0,00					250,00
Липова алея				0,00						0,00
парк Боздоський	50,00		50,00	200,00						200,00
парк Підзамковий	30,00		30,00	50,00						50,00
Партерний сквер				0,00						0,00
сквер Лаудона (Альпінарій)				0,00						0,00
Утримання об'єктів природно-заповідного фонду										
Парк культури та відпочинку Боздоський	80,00	0,00	80,00	300,00						300,00
санітране оброблення та аналогічні послуги	80,00	0,0	80,00	300,00						300,00
Парк культури та відпочинку Підзамковий	40,00	0,00	40,00	150,00						150,00
санітарне оброблення та аналогічні послуги	40,00	0,0	40,00	150,00						150,00
Раціональне використання, зберігання відходів виробництва і побутових відходів										
придбання обладнання:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				0,00
для планування та складування побутових відходів на міському полігоні ТПВ у с. Барвінок				0,00						0,00
контейнерів для збору твердих побутових відходів роздільним методом				0,00						0,00
Організація збору твердих побутових відходів				0,00						0,00
суцільна дератизація місць загального користування				0,00						0,00
Охорона і раціональне використання природних ресурсів (рослинних)										
озеленення міста:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				0,00
заміна зелених насаджень історичної частини міста				0,00	0,00	0,00				0,00
Поточний ремонт зелених насаджень (послуги в рослинництві)				0,00	0,00	0,00				0,00
Охорона і раціональне використання водних ресурсів										
Водопостачання та водовідведення:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				0,00
придбання насосного і технологічного обладнання для заміни такого, що використало свої технічні можливості на комунальних каналізаційних системах	0,00			0,00						0,00
реконструкція КНС	0,00			0,00						0,00

реконструкція каналізаційно-очисних споруд м. Ужгорода, реконструкція аеротенка-освітлювача	0,00		0,00			0,00
реконструкція каналізаційно-очисних споруд м. Ужгорода, влаштування санітарно-захисної зони навколо очисних споруд	0,00		0,00			0,00
реконструкція напірного каналізаційного колектора від КНС-6 до вул. Перемоги в м. Ужгороді	0,00		0,00			0,00
Заходи з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення	0,00		0,00			0,00
розчищення водовідводів по периметру полігону твердих побутових відходів у с. Барвінок та накопичення в спеціальні ємності	0,00		0,00			0,00
Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок			0,00			0,00
послуги з очищення водовідвідної канами в межах Боздоського парку від сміття та порослевих дерев	0,00		0,00	0,00		0,00
поліпшення технічного стану та благоустрою водойм	0,00		0,00	0,00		0,00
підтримка санітарного стану русла річки Уж (послуги з видалення твердих побутових відходів)	0,00		0,00	0,00		0,00
розчищення русла р. Уж від порослевих дерев та чагарника (небажаної рослинності) в межах набережних міста	0,00		0,00	0,00		0,00